

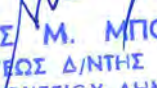
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ
ΤΕΩΣ Δ/ΝΤΗΣ ΤΗΣ ΜΑΝΟΥΣΣΕΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ - ΛΑΟΓΡΑΦΟΣ

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ
ΣΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ΑΝΑΤΥΠΟ
ΑΠΟ ΤΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ "ΕΛΙΜΕΙΑΚΑ"
Τεύχος 62 (Ιούνιος 2009)

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2009

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Μ. ΜΠΟΝΤΑΣ
ΤΕΛΟΣ Δ/ΝΤΗΣ
ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ
Γ. ΣΦΗΚΑ 17 - Τ. 24850 21514
503 00 ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ ΣΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Η Σιάτιστα είναι μια εξέχουσα πόλη με διαχρονική παρουσία. Είναι η φω-
τοδότρα πόλη της Δυτικής Μακεδονίας και προμαχόνας του Ελληνισμού. Εί-
ναι ένας βραχύτοπος που γεννάει το πνεύμα, την αρχοντιά και τη δύναμη.

Η Σιάτιστα για αιώνες στάθηκε κέντρο ελληνικής παιδείας, εθνικής δρά-
σης και κοινωνικής ευημερίας των ανθρώπων της. Μετέσχε σε όλα τα επανα-
στατικά κινήματα του Ελληνισμού στα χρόνια της δουλείας, γέννησε κορυφαί-
ους καπετάνιους των βουνών, αρματωλούς και κλέφτες, που αγωνίστηκαν για
την ελευθερία των Ελλήνων, λογίους, μεγαλεμπόρους, δραματευτάδες, που
δεν ξέχασαν τον τόπο τους. Δεν ξέχασαν ότι:

*Εδώ το λένε Σιάτιστα, το λεν κεφαλοχώρι,
κι έχουν ντουφέκια Σεσιπά
κι όλ' ασημένιες πάλες
και θα σε πιάσουν ζωντανό
πως πιάνουν τα κριάρια.*

Σημαντική είναι η συμβολή της Σιάτιστας σ' όλους τους αγώνες του Έθνους:
Έτσι ο Σιατιστινός Γεώργιος Παπαζώλης ή Παπαζογλου ξεσηκώνει και
οργανώνει την επανάσταση του 1770. Ο Παπαζώλης υπήρξε φλογερός Από-
στολος της ελληνικής ελευθερίας και πρόδρομος του Ρήγα Φεραίου και των Φι-
λικών.

Η μεγάλη ακμή και ο πλούτος της Σιάτιστας ήταν η αιτία που πέντε φο-
ρές από το 1784 πολυάριθμες ορδές Τουρκαλβανών επέδραμαν στην πόλη. Οι
επιδρομές αυτές αποκρούστηκαν με γενναιότητα απ' τους κατοίκους της που
αμύνθηκαν οχυρωμένοι στ' αρχοντικά και στις εκκλησίες. Τα σημάδια από τις
επιθέσεις αυτές έμειναν τόσο ανεξίτηλα στην ψυχή των Σιατιστινών, ώστε τρα-
γουδήσαν την επιτυχή αντιμετώπιση της πρώτης επιδρομής στον "Τρανό χο-
ρό", που χορεύεται και σήμερα μετά την τέλεση του μυστηρίου του γάμου στις
πλατείες της Σιάτιστας. Στο τραγούδι αυτό αναφέρεται η Σιατιστινή κυρά Σα-
νούκω Χατζηγιάννη να παινεύεται για τα "ψηλά της σπίτια":

* Σημείωση της Σύνταξης: Ομιλία που πραγματοποιήθηκε από τον κ. Γ. Μπόντα, τ. δ/ντή της Δη-
μόσιας Βιβλιοθήκης Σιάτιστας — λαογράφου, στις 23-11-2008 στη Σιάτιστα, κατά την παρουσίαση του
βιβλίου του κ. Γ. Σούρλα, αντιπροέδρου της Βουλής των Ελλήνων, με τίτλο "Οι ήρωες του 1940 περίμέ-
νουν", βιβλίο που αφορά τις ενέργειές του για την περισυλλογή και τον ενταφιασμό σε κοινό μνημείο των
οστών των ηρωικών νεκρών μας του πολέμου του '40, που βρίσκονται διάσπαρτα στα αλβανικά βουνά.

*“Δεν σας φοβάμαι, σκυλαρβανιτάδες,
έχω τα σπίτια μου ψηλά
με μολύβι σκεπασμένα
και με μάρμαρο στρωμένα...”*

Οι Σιατιστινοί αδελφοί Μαρκίδες Πούλιου εξέδωσαν την πρώτη ελληνική εφημερίδα με τον τίτλο “ΕΦΗΜΕΡΙΣ” στη Βιέννη στις 31 Δεκεμβρίου 1790, με στόχο την πνευματική και πολιτική αφύπνιση των υποδούλων Ελλήνων. Οι αφητηρίες και τα μηνύματα της “ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ” των Σιατιστινών αδελφών Μαρκίδων Πούλιου ήταν συνυφασμένα με τον ξεσηκωμό και το διαφωτισμό του γένους για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού και ιδιαίτερα με το κίνημα του Ρήγα Φεραίου.

Στα τυπογραφεία τους τυπώθηκαν όλα τα επαναστατικά έντυπα του Ρήγα. Ο ρόλος των Σιατιστινών αδελφών Μαρκίδων Πούλιου κατά την περίοδο εκείνη ήταν σημαντικότατος. Η προσφορά τους στα ελληνικά γράμματα, την ελληνική δημοσιογραφία και την υπόθεση της αποτίναξης του τουρκικού ζυγού ήταν αποφασιστική και άξια θαυμασμού. Σαν πρωτεργάτες της ελληνικής τυπογραφίας οι Σιατιστινοί Μαρκίδες Πούλιου, σημάδεψαν την ιστορία της με το τολμηρό εθνικό έργο που επετέλεσαν και την ηρωική τους θυσία στους κατατρεγμούς του σκοταδισμού. Σαν πρόδρομοι του ελληνικού τύπου γενικότερα, ήταν εκείνοι που καθόρισαν την εξέλιξή του και που εξαρχής συνένωσαν την ειδησιογραφική ενημέρωση με τον πολιτικό λόγο.

Ανάμεσα στους 8 πρωταγωνιστές που στραγγαλίστηκαν με το Ρήγα Βελεστινλή στο Βελιγράδι, στις 24 Ιουνίου 1798, είναι και ο Σιατιστινός Θεοχάρης Γ. Τουρουντζιάς, ο οποίος με το πρόσχημα των εμπορικών του απασχολήσεων μετέφερε προκηρύξεις και επαναστατικό υλικό στη Βουδαπέστη και Ζέμουν, όπου διέμεινε η οικογένειά του. Θερμοί συνεργάτες του Ρήγα ήταν επίσης οι Σιατιστινοί Κων/νος Δούκας, μεγαλέμπορας, ο Ιωάννης Μανούσης, θείος του μετέπειτα πρώτου καθηγητή της ιστορίας Θεοδώρου Μανούση, μεγάλο ευεργέτη της Σιάτιστας, ο φοιτητής τότε και έπειτα ιατροφιλόσοφος Δημήτριος Καρακάσης και ο Νικόλαος Λασπιάς, που ως γραμματέας πασάδων εξόπλισε πολλούς συμπατριώτες μας και προσέφερε πολύτιμες υπηρεσίες στον αγώνα.

Από τη Σιάτιστα καταγόταν και η μητέρα των Καστοριανών αδελφών Παναγιώτη και Ιωάννη Εμμανουήλ, οι οποίοι συνεργάστηκαν με το Ρήγα Φεραίο και στραγγαλίστηκαν κατόπιν μαζί με τον ίδιο και τους άλλους συντρόφους του. Ένας από τους σπουδαιότερους αγωνιστές και αξιόλογους ενθυμηματογράφους της επανάστασης του 1821 υπήρξε και ο Νικόλαος Κασομούλης.

Θρυλική μορφή ήταν και ο Γεώργιος Νιόπλιος, απόγονος της οικογένειας του Σιατιστινού λογίου Γεωργίου Ρούση, ο οποίος υπήρξε έφορος των Σχολών της Σιάτιστας, μέλος της Εθνικής Εταιρείας των Φιλικών, ηγέτης και προ-

στάτης της διοργάνωσης της άμυνας στις επιδρομές των Τουρκαλβανών. Ως οπλαρχηγός ο Γεώργιος Νιόπλιος, εκπροσωπώντας τη Σιάτιστα, διοργάνωσε με τους προκρίτους γειτονικών περιοχών, στο μοναστήρι της Παναγίας του Δοβρά στις 19 Φεβρουαρίου 1822, τον κοινό ξεσηκωμό στη Δυτική Μακεδονία. Τρεις επιδρομές Τουρκαλβανών ενάντια στη Σιάτιστα στα 1827, 1828 και 1830 αποχρούστηκαν με γενναιότητα από τους κατοίκους με αρχηγό το Γεώργιο Νιόπλιο και η λαϊκή μούσα απαθανάτισε τον αγώνα με τους στίχους:

*“Ως που ν’ ο Νιόπλιος ζωντανός, η Σιάτιστα δεν φοβάται,
έχει τριακόσιους στο σπαθί και χίλιους στο ντουφέκι
και τα μπουγάζια πιάσανε, πιάσαν τα καρπούλια.
Δεν σας φοβάτ’ Αρβανιτιά, κι εσάς βρε βρωμομπέηδες
έχει το Νιόπλιο αρχηγό κι όλα τα παλικάρια”.*

Την επιδρομή τριών σωμάτων Γκέκηδων το Σεπτέμβριο και Οκτώβριο του 1877 εναντίον της Σιάτιστας, οι Σιατιστινοί την απέκρουσαν με μεγάλη επιτυχία.

Η συμβολή της Σιάτιστας στην επανάσταση του Μπουρίνου στις 18 Φεβρουαρίου του 1878 ήταν σημαντική και καθιερώνεται σαν ορόσημο στην ιστορία του Μακεδονικού Ελληνισμού. Τα ανταρτικά σώματα άρχισαν να φυτρώνουν το ένα κοντά στο άλλο με Σιατιστινούς και άλλους κατοίκους των γύρω χωριών. Στην περιοχή της Σιάτιστας εμφανίστηκαν ο Σιατιστινός Γούλιας Κράκας και η αδελφή του η θρυλική Καπετάνισσα Περιστέρα, η οποία σε ηλικία 18 ετών έγινε καπετάνισσα με το όνομα “Καπετάν Σπανοβαγγέλης” και άρχισε κλεφτοπόλεμο με τους Τούρκους στις περιοχές Κοζάνης και Καστοριάς. Η ξακουστή Σιατιστινή Καπετάνισσα Περιστέρα, η γυναίκα θρύλος, με τη γενναιότητα της ηρωικής σιατιστινής ψυχής, απέδειξε ότι και το γυναικείο φύλο στις κρίσιμες στιγμές αποδειχνεται και των ανδρών ανδρείότερο. Η λαϊκή μούσα εξύμνησε τη γενναιότητά της με το παρακάτω δημοτικό τραγούδι:

*Ποιος είδε ψάρι στο βουνό
και θάλασσα σπαρμένη,
ποιος είδε κόρη λυγερή
στα κλέφτικα ντυμένη.
Είναι του Κράκα η αδελφή
η Καπετάν Περιστέρα,
Σιατιστινή κοπέλα.*

Η Σιάτιστα στα χρόνια του Μακεδονικού Αγώνα προσέφερε ανεκτίμητες εθνικές υπηρεσίες. Συστηματική όμως εργασία άρχισε από το σχηματισμό στη Σιάτιστα της Εθνικής Επιτροπής από τον πρωτομάρτυρα του Μακεδονικού Αγώνα Παύλο Μελά, ο οποίος επισκέφτηκε τη Σιάτιστα ως ζωέμπορος δυο φο-

ρές. Στις 11 Μαρτίου 1904 και στις 22 Ιουλίου 1904. Τη δεύτερη φορά ίδρυσε στη Σιάτιστα το Συμβούλιο της Άμυνας από 3 γιατρούς και 3 καθηγητές. Γράφει ο Μελάς στη γυναίκα του Ναταλία από τη Σιάτιστα: “Διασχίζομεν την κάτω συνοικία Γεράνεια. Μας κοιτάζουν με περιέργεια όλοι οι κάτοικοι, όλοι Έλληνες με ωραία αναστήματα και υπερήφανον όψιν. Σήμερα είμαι ακόμη πλέον ευτυχής. Ναι, δεν θα χαθή αυτό το Έθνος. Έχει τόσους και τόσους πατριώτες, ώστε είναι αδύνατον να μην επικρατήση, όταν τεθούν εις κίνησιν και χρησιμοποιηθούν δεόντως αι δυνάμεις του...”. Συνεχιστές του αγώνα του Παύλου Μελά υπήρξαν οι Σιατιστινοί Παύλος Νεράντζης ή Καπετάν Περδίκας, Θωμάς Καράτζιας, Γεώργιος Κοτσώνας ή Καπετάν Αρίδας και πολλοί άλλοι Σιατιστινοί.

Αξιόλογη είναι η συμμετοχή της Σιάτιστας και στους αγώνες του 1912-1913.

Η μάχη της 4ης Νοεμβρίου 1912 κατά την οποία απελευθερώθηκε η Σιάτιστα από τον τουρκικό ζυγό υπήρξε σταθμός και κορυφαία έκφραση στην ιστορία του ελληνικού έθνους και συνέδραμε σημαντικά στη διεύρυνση των ελληνικών συνόρων.

Για τη μάχη της Σιάτιστας ο στρατηγός Νικόλαος Κλαδάς, διοικητής της πυροβολαρχίας κατά τη μάχη της 4ης Νοεμβρίου 1912, γράφει τα εξής στις πολεμικές του αναμνήσεις:

“Η μάχη της Σιατίστης είναι μοναδική εις το είδος της κατά τους βαλκανικούς πολέμους και η νικηφόρος έκβασις τα μέγιστα συνετέλεσεν όχι μόνον εις την σωτηρίαν της πόλεως Σιατίστης και των εν αυτή καταφυγόντων πολλών χιλιάδων προσφύγων γυναικοπαίδων, αλλά και εις την έγκαιρον προέλασιν του ελληνικού στρατού προς κατάληψιν της Θεσ/νίκης”. Και συνεχίζει ο Κλαδάς: “Ο ελληνικός στρατός εξησφάλισε και εμονιμοποίησε την ελευθερίαν της Σιατίστης, αλλά δεν την απελευθέρωσε υπό την καθαράν σημασίαν του στρατιωτικού όρου, καθ’ όσον η ενθουσιώδης αυτή πόλις απηλευθερώθη μόνη της”.

Αλλά και στους αγώνες των νεότερων χρόνων η Σιάτιστα δεν υστέρησε σε προσφορές. Η κήρυξη του πολέμου του 1940 βρήκε τη Σιάτιστα επιστρατευμένη. Το 53ο Σύνταγμα Πεζικού αποτελούμενο κατά μέγα μέρος από Σιατιστινούς και άνδρες της περιοχής, προσέθεσε στην ελληνική ιστορία νέα σελίδα δόξας και μεγαλείου.

Η συμμετοχή της Σιάτιστας και της επαρχίας Βοΐου στον πόλεμο του 1940 Δυο ιστορικά έγγραφα

1. Ο Διοικητής του 53ου Συντάγματος Πεζικού Αντ/ρχης Μιχαήλ Τζαναβάρας, στις 8 Ιανουαρίου 1941 έστειλε στον Πρόεδρο της Κοινότητας Σια-

τίστης το παρακάτω έγγραφο, στο οποίο τονίζει την υπερηφάνειά του, γιατί διοικεί τέτοιους άνδρες:

“Αισθάνομαι την υποχρέωσιν, ως Διοικητής του 53ου Συντάγματος Πεζικού, να φέρω εις γνώσιν υμών τον ηρωισμόν και την αυτοθυσίαν, ην επεδείξαντο από της κηρύξεως του πολέμου μέχρι σήμερα οι έφεδροι της Κοινότητος υμών και λοιπών Κοινοτήτων Επαρχίας Βοΐου, εξ ων συνεκροτήθη το 53ον Σύνταγμα Πεζικού.

Άπαντες οι έφεδροι την διαταγήν της κηρύξεως του πολέμου κατά του επιβουλευθέντος την Ελευθερίαν της Πατρίδος εχθρού, υπεδέχθησαν μετ’ ενθουσιασμού και ικανοποιήσεως υποσχεθέντες εις τον υποφαινόμενον ότι θα εκπληρώσωσι μέχρι κεραίας τας υποχρεώσεις των ως στρατιωτών διά την διατήρησιν της ΤΙΜΗΣ και της ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ.

Και την υπόσχεσιν των αυτήν ετήρησαν διότι:

Την αυγήν της 14ης Νοεμβρίου 1940 εξορμήσαντες εκ της γραμμής των συνόρων, επολέμησαν με άφθαστον ηρωισμόν και καρτερίαν υπό τα φονικά πυρά του εχθρού και υπό τον συνεχή βόμβον των υπέρ τας κεφαλάς των διαρκώς ιπταμένων βομβαρδιστικών εχθρικών αεροπλάνων και διέρρηξαν αυτοί πρώτοι την αμυντικήν τοποθεσίαν της ΜΟΡΑΒΑ, ήτις υπερίσπιζε την πόλιν της ΚΟΡΥΤΣΑΣ, συλλαβόντες πολλούς αιχμαλώτους και κυριεύσαντες πυροβόλα και παντοίον άλλον πολεμικόν υλικόν.

Και συνεχίζοντες τας αιματηράς προσπαθείας των, καταλαμβάνουν εξ εφόδου διά της λόγχης τα αλληπάλληλα απόκρημνα και πλήρη ελλοχευουσών αντιστάσεων υψώματα και χαράδρας διά να επιτύχουν τελικώς την άνοδόν των επί των υψηλοτέρων κορυφών της ΜΟΡΑΒΑ και να τοις προσφερθή ως ανταμοιβή του ηρωισμού των το θέμα της Ελληνικής ΚΟΡΥΤΣΑΣ.

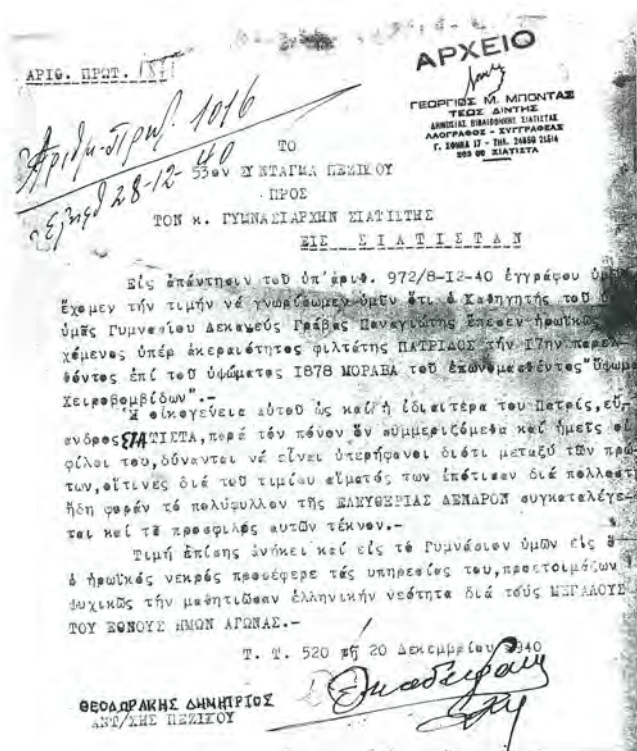
Δύοντος του ηλίου, την 22αν Νοεμβρίου, το Σύνταγμα λαμβάνει την διαταγήν να καταλάβη την ΚΟΡΥΤΣΑΝ και ούτω τας πρώτας εσπερινάς ώρας οι έφεδροι της ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ και λοιπών Κοινοτήτων της Επαρχίας Βοΐου, πρώτοι εξ όλων των εφέντων της Ελλάδος παρελούνουν εις πυκνήν φάλαγγα διά της Κεντρικής οδού της Κορυτσάς διά μέσου του πυκνού και ενθουσιώντος πλήθους των απελευθερωθέντων αδελφών της πόλεως.

Κύριε Πρόεδρε

Είμαι υπερήφανος διότι εις εμέ έλαχεν η τιμή να διοικώ το 53ον Σύνταγμα Πεζικού, το συγκροτηθέν εκ των εφέντων της Κοινοότητάς σας και λοιπών Κοινοτήτων Επαρχίας Βοΐου και παρακαλώ όπως εκφράσητε την υπερηφάνειάν μου ταύτην εις άπαντας τους κατοίκους της Κοινοότητος υμών”.

2. Ένα δεύτερο έγγραφο αφορά τον Παναγιώτη Γράβα από τη Σιάτιστα, φιλόλογο, καθηγητή του ιστορικού Τραμπαντζείου Γυμνασίου Σιάτιστας.

Ο Διοικητής του 53ου Συντάγματος Πεζικού Θεοδωράκης Δημήτριος,

Αντ/ρχης Πεζικού, έστειλε στον τότε Γυμνασιάρχη του ιστορικού Τραμπαντζείου Γυμνασίου της Σιάτιστας σχετικά με το θάνατο του Σιατιστινού φιλόλογου καθηγητή Γράβα Παναγιώτη το παρακάτω έγγραφο, που φέρει ημερομηνία 20 Δεκεμβρίου 1940:

“Εἰς ἀπάντησιν τοῦ υπ' αριθ. 972/8-12-1940 εγγράφου ὑμῶν, ἔχομεν τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσωμεν ὑμῖν ὅτι ὁ καθηγητὴς τοῦ υφ' ὑμᾶς Γυμνασίου Δεκανεὺς Γράβας Παναγιώτης ἔπεσον ἠρωικῶς μαχόμενος ὑπὲρ ἀκεραιότητος φιλότιτης Πατρίδος τὴν 17ην παρελθόντος ἐπὶ τοῦ υφώματος 1878 ΜΟΡΑΒΑ τοῦ ἐκονομασθέντος “ὕψωμα χειροβομβίδων”.

Ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ ὡς καὶ ἡ ἰδιαιτέρα τοῦ Πατρὸς, εὐάνδρος ΣΙΑΤΙΣΤΑ παρὰ τὸν πόνον ὃν συμμεριζόμεθα καὶ ἡμεῖς οἱ φίλοι τοῦ, δύνανται νὰ εἶναι ὑπερήφανοι, διότι μεταξύ τῶν πρῶτων, οἵτινες διὰ τοῦ τιμίου αἵματός των ἐπότισαν διὰ πολλοστή ἤδη φορὰν τὸ πολύφυλλον τῆς ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΔΕΝΤΡΟ συγκαταλέγεται καὶ τὸ προσφιλέα αὐτῶν τέκνον.

Τιμὴ ἐπίσης ἀνήκει καὶ εἰς τὸ Γυμνάσιον ὑμῶν εἰς ὃ ὁ ἠρωικὸς νεκρὸς προσέφερε τὰς υπηρεσίας του, προετοιμάζων ψυχικῶς τὴν μαθητιῶσαν ἑλληνικὴν νεότητα διὰ τοὺς ΜΕΓΑΛΟΥΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΗΜΩΝ ΑΓΩΝΑΣ”.

*Γράβας Παναγιώτης του Παναγιώτη
(1908-1940).*

Σιατιστινοί που σκοτώθηκαν στον πόλεμο του 1940-1941

1) Γράβας Παναγιώτης του Παναγιώτη. Δεκανέας του 53ου Σ.Π. Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το έτος 1908. Σκοτώθηκε στο ύψωμα 1878 (Μοράβα) στις 17-11-1940.

2) Κάβουρας Χρήστος του Δημητρίου. Στρατιώτης του 51ου Σ.Π. Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το έτος 1914. Εξαφανίστηκε στο ύψωμα 1878 (Μοράβα) στις 17-11-1940.

3) Μέμμος Κων/νος του Μάρκου. Δεκανέας του 53ου Σ.Π. Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το έτος 1918. Σκοτώθηκε στο ύψωμα Μοράβα στις 17-11-1940.

4) Σκούφης Γεώργιος του Αθανασίου. Στρατιώτης του 27ου Σ.Π. Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το έτος 1914. Πέθανε στο Σ3 Πεδινό Χειρουργείο στις 8/1/1941.

5) Τζήρκας Ιωάννης του Βασιλείου. Στρατιώτης του 27ου Σ.Π. Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το έτος 1914. Σκοτώθηκε στο Γκούρι Τοπίτ (Κάμιας) στις 6-4-1941.

6) Χάτσιος Ευθύμιος του Δημητρίου. Δεκανέας του 27ου Σ.Π. Γεννήθηκε στη Σιάτιστα το έτος 1915. Εξαφανίστηκε στο μνήμα Γραίας (Κάμιας) στις 20-3-1941.

Ας είναι η μνήμη τους αιωνία.

Με την ίδια αγωνιστικότητα οι Σιατιστινοί και οι κάτοικοι των περιχώρων, στις 5-6 Μαρτίου 1943, με πρωτοβουλία της οργάνωσης του ΕΑΜ δημιούργησαν το θρίαμβο του Φαρδουκάμπου, που αποτελεί κορυφαίο εθνικό γεγονός, συλλαμβάνοντας στη θέση αυτή, σε ιστορική μάχη, ένα ολόκληρο ιταλικό τάγμα που είχε ξεκινήσει από τα Γρεβενά με σκοπό να καταλάβει τη Σιάτιστα και να τιμωρήσει τους κατοίκους της, γιατί στις 4 Μαρτίου του 1943 σε μια άλλη ιστορική μάχη της Βίγλας, που είναι το προοίμιο της μάχης του Φαρδουκάμπου, οι Σιατιστινοί αιχμαλώτισαν 132 Ιταλούς, που τους οδήγησαν στη Σιάτιστα και 9 αυτοκίνητα φορτωμένα με τρόφιμα.

Η περίλαμπρη και ιστορική μάχη του Φαρδουκάμπου είναι τίτλος τιμής για τη Σιάτιστα και την περιοχή της. Είναι μια σελίδα δόξας για την Εθνική Αντίσταση και πρέπει οπωσδήποτε να διατηρείται η μνήμη της.

Η λαϊκή μούσα εγκωμίασε την ιστορική αυτή μάχη του Φαρδουκάμπου της Σιάτιστας με τους παρακάτω στίχους:

*Οι Ιταλοί διαβαίνουν, φρατέλοι έρχονται,
στη Σιάτιστα πηγαίνουν να πάρουν τα παιδιά.
Πού πάτε βρε φρατέλια, πού πάτε βρε σκυλιά,
εδώ το λένε Σιάτιστα, το λένε τα παιδιά.
Και εξακόσιοι τρεις πιαστήκαν παρευθύς
και τράβα στο Ζουπάνι να τους δεις.*

Έτσι πραγματοποιήθηκαν οι προφητείες του Εθναπόστολου Κοσμά του Αιτωλού, που επισκέφτηκε τη Σιάτιστα στα μέσα του 18ου αιώνα και είπε:

*“Ω ευλογημένο βουνό, πόσες ψυχές γυναικοπαίδων θα σώσεις
όταν έλθουν τα χαλεπά χρόνια.
Καλότυχοι είστε εσείς που βρεθήκατε εδώ πάνω στα ψηλά βουνά,
γιατί αυτά θα σας φυλάξουν από τα πολλά δεινά.
Θα ακούτε και δεν θα βλέπετε τον κίνδυνο...”*

Τα ιστορικά αυτά στοιχεία έχουμε χρέος να τα διαφυλάξουμε σαν κόρη οφθαλμού, αν θέλουμε να διατηρήσουμε την εθνική μας αυτοσυνειδησία και ταυτότητα και να μη γίνουμε ένας λαός άχρωμος, κοσμοπολίτικος, που δεν θα έχει τίποτε το διαφορετικό από τους άλλους.

Γράφει χαρακτηριστικά ο αείμνηστος Σιατιστινός λόγιος Γιάννης Τόζης:

*“Κι η Σιάτιστα που κτίστηκε ψηλά στα αετοράχια
εκράτησε αμόλυντα κι ελληνικά τα βράχια.
Κι έτσι ακόμα μια φορά αλήθεψε η ρήση,
είναι γραμμένο η Σιάτιστα να ζήσει και θα ζήσει”.*